

Dr Mile BJELAJAC

**DIPLOMSKI RADOVI NA KATEDRI ZA ISTORIJU
JUGOSLAVIJE FILOZOFSKOG FAKULTETA U
BEOGRADU (1994-2001)¹**

Objavljivanje naslova diplomskih radova koji su u proteklih sedam godina branjeni na Filozofskom fakultetu u Beogradu iz predmeta „Istorija Jugoslavije”, ima višestruk smisao. Na jednoj strani to je dragocen informativni materijal nastavnicima i studentima, pa i svim istraživačima istorije Srbije i Jugoslavije, a na drugoj strani to je prilog istoriji historiografije i mali segment za istoriju Fakulteta i Univerziteta.

Vrednost koju ovaj rad predstavlja u informativnom smislu proizilazi iz činjenice što ne postoji jedinstvena katalogizacija odbranih diplomskih radova, kako na pojedinim istorijskim predmetima tako ni za Odeljenje u celini. Nastavnici i istraživači uz malo truda uspeće da se informišu o odbranim magistrarskim i doktorskim tezama i upotrebe njihove sadržaje, ali kada su diplomski radovi u pitanju, osim predmetnih nastavnika, malo je onih koji mogu do informacije o ostvarenim istraživačkim rezultatima prezentovanim u diplomskim radovima. Pre nego što se čitalac upozna sa šarolikošću tema i naslova, mora se istaći da od 154 evidentirana rada više od dve petine predstavljaju prave male, zrele istraživačke studije na do sada neeksploatisanoj istorijskoj građi iz beogradskih ali još više lokalnih arhiva širom Srbije. O kvalitetu pojedinih radova svedoči i činjenica da su objavljeni kao studije (knjige) ili članci u stručnim publikacijama. Prema naslovima, najviše interesa kod studenata i nastavnika podstakle su teme iz istorije Kraljevine Jugoslavije, a nešto manje iz perioda posle Drugog svetskog rata. Istorija Drugog svetskog rata, za razliku od nekadasnjih vremena nije toliko u fokusu stručne znatiželje kao dva druga perioda iz istorije Jugoslavije. Upada u oči veliki broj tema koje imaju za predmet analizu štampe kao istorijskog izvora za pojedine oblasti političkog i društvenog života. Studenti su se ogledali u analizi kako najvažnijih dnevnika beogradskih i prestižnih časopisa, tako i na nizu lokal-

---

¹ U nedostatku pouzdane evidencije o branjenim radovima pre 1994. godine, odlučili smo se da prezentujemo informaciju koja bazira na evidenciji koju su za svoje potrebe ustrojili Prof. Dr Ljubodrag Dimić i mr Mira Radojević. Kao mentor diplomskog rada u tri slučaja za 1994. godinu navedeno je ime Prof. Dr Đorđa Stankovića. Na žalost danas je teško rekonstruisati celinu tema i radova branjenih u ranijem periodu dok je katedru vodio pok. Prof. Dr. Branko Petranović, a potom profesor Stanković. Koristimo priliku da se zahvalimo koleginciji mr Miri Radojević koja je saradivala u pripremi ovog priloga i bez čije pomoći ne bi mogli da sastavimo ovu informaciju.

nih novina koje gotovo da i nisu više istraživačima dostupne sem u pojedinim lokalnim arhivima. Kada se ima u vidu da je u Kraljevini Jugoslaviji izlazilo, npr. 1920ih godina, preko 600 novina i časopisa², od kojih veliki broj lokalnih, može lakše da se oceni od kakvog je značaja jedna tematska i produbljena analiza pojedinog od njih u radovima naših diplomaca. U ukupnom zbiru neke naučne sinteze takvi radovi mogu da budu dragoceni doprinosi.

Ovu naučnu informaciju shvatamo i kao mogući prilog za istoriju naše historiografije, koja svedoči o idejama, afinitetima i razumevanju pedagoškog i istraživačkog poziva naših kolega sa katedre za Istoriju Jugoslavije profesora đorđa Stankovića, Ljubodraga Dimića i asistenta mr Mire Radojević. Takođe ovaj prilog svedoči o stručnim postignućima studenata istorije sa beogradskog Univerziteta u jednom teškom i dramatičnom vremenu demonstracija, pobuna i rata, oskudice i neizvesnosti svake vrste.

Grupisanje naslova diplomskih radova izvršeno je prema periodima istorije koju imaju za predmet, a radi lakšeg snalaženja čitalaca napravili smo i dodatnu podelu prema tematskim oblastima za najbrojniju grupu radova iz istorije Kraljevine Jugoslavije. Ova dodatna podela mogla je biti unekoliko drugojačija da smo sve one teme koje obrađuju štampu kao izvor za istoriju političkog i društvenog života podveli pod odrednice „žensko pitanje”, lokalna istorija, crkva i vera, ekonomske prilike, međunarodna ili unutrašnja politika, kultura i slično.

Prvi svetski rat

Draga Kaplarević, Raška u vreme austro-ugarske okupacije 1916-1918, 1995, s. 51
Dobrivoje Mišić, Toplički ustanak, 1997, s. 35

Kraljevina SHS/Jugoslavija 1918-1941

- Štampa (domaća i strana) kao istorijski izvor

Ljubomir Petrović, „Srpski Književni Glasnik” kao izvor za spoljnu politiku Kraljevine Jugoslavije 1929-1935, 1994, s. 82

Nada Pupovac, časopis „žena i svet” 1928-1932, Beograd 1994, s. 30

Goran Paunović, „Čačanski glas” kao izvor za društveni život Čačka 1932-1935, 1994

² Ljubodrag Dimić, „Jedna zaboravljena bibliografija listova i časopis”, Godišnjak za društvenu istoriju, 1/1995, s. 118-119, tabele u prilogu I-IX; Godišnjak Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca za 1926. godinu, Beograd 1926, s. 425-433

- Maja Miljković, »Politika« i Južna Srbija (Makedonija) 1919 – 1929, Beograd 1994, s. 143
- Ljiljana Mihajlović, Štampa kao izvor o društvenom životu u Kragujevcu 1933-1935 godine, Beograd 1994, s. 51
- Svetlana Stefanović, »Zadugarstvo« i jugoslovensko činovništvo, Beograd 1994, s. 75
- Nenad Pešić, »Radikal« kao istorijski izvor o političkom životu Podrinja u periodu 1921-1925, 1994, s. 58
- Ljiljana Hrnčić, »Zadugarstvo« i jugoslovensko činovništvo 1930-1935, 1995, s. 54
- Biljana Leković, List »Politika« kao izvor o prilikama na Jugu 1929-1931, 1994, s. 40
- Pecios (Petsios) Petros, Grčka štapa o Jugoslaviji 1929-1935, 1995
- Biljana Miranović, »Slobodna misao« 1922-1929, 1995, s. 56
- Dragana Mandić, »Rudnički glasnik« kao izvor za istoriju rudničkog kraja, 1995, s. 63
- Miloš Crnomarković, časopis »Narodna odbrana« i manjinsko pitanje 1926-1929, 1995, s. 31
- Grado Arsenijević, čačanska štampa kao izvor o političkim prilikama u Čačku 1932-1935, 1995, s. 58
- Snežana Martić, Prilike u Kraljevini Jugoslaviji u periodu od 1929-1934 na osnovu uvodnika časopisa »Narodna odbrana«, 1995, s. 42
- Makrina Hondi, Grčka štampa o Kraljevini Jugoslaviji 1935-1941, 1995, s. 47
- Radosav Kovačević, Nezavisni list »Zeta« 1930-1934, 1996
- Milica Pucar, »Jugosloven« kao izvor za istoriju Kikinde i okoline 1931-1934, 1996
- Dušica Ilić, »Narodna samouprava« list Jugoslovenske radikalne zajednice za Kraljevo 1938-1939, 1996, s. 34
- Blagoje Isailović, Makedonsko pitanje u bugarskoj štampi 1929-1934, 1996, s. 85
- Snežana Ratić, Nikola Pašić u najvažnijim radikalnim listovima „Samouprava“, „Balkan“ i „Vreme“ (1923-1926), 1996, s. 54
- Tatjana Kosanović, Jugoslavija u viđenju britanske štampe 1930. Godine, 1996, s. 60
- Biljana Kovačević, »Radikal« o društvenom životu šapca od 1921-1926, 1996, s. 57
- Dragan Sebić, List »Jugoslavija« kao izvor o društvenom životu Kruševca 1929-1933, 1996, s. 69
- Gordana Bojić, »Odjek šumadije« i društveni život Kragujevca od 1939-1941, 1996, s. 47
- Branko Teodosijević, Ekonomija i politika u »Srpskom glasu«, 1996, s. 93
- Marijana Stipančić, Jugoslovenska žena u časopisu »ženski svet« (1930-1934), 1996, s. 38

- Sanja Babić, Ubistvo kralja Aleksandra u pisanju domaće i strane štampe, 1996, s. 33
- Dragana Veljković, »Otadžbina« - glavno glasilo JNP »Zbor«, 1997, s. 63
- Aleksandra Vojvodić, časopis »Ideje« (1934-1935), 1997, s. 57
- Ljubiša Marković, štampa kao izvor o društvenom životu Sremske Mitrovice 1938-1941, 1997, s. 46
- Nebojša Dojčinović, Bilten Jugoslovenskog narodnog pokreta »Zbor« (unutrašnje politički pregled, 1997, s. 65
- Gordana Miljević, Mađarska štampa u izveštajima jugoslovenskih diplomata (mart 1953-oktobar 1956), 1997, s. 47
- Slavica Janojlić, »Odjek« (1936-1937), 1997, s. 35
- Nataša Novaković, Slika Jugoslavije u britanskom javnom mnenju 1935-1941, 1998, s. 160
- Branka Potkonjak, Ženska strana lista »Politika« 1929-1936, 1998, s. 40
- Saša Nedeljković, »Oko sokolovo« – glasnik sokolske župe Beograd 1936-1941, 1998, s. 42
- Aleksandar Đorđević, »Pančevac« kao izvor za kulturni život Pančeva 1919-1928, 1998, s. 43
- Jovan Gajić, Beograd očima »Politike« (01.januar –06.april 1941), 1999, s. 49
- Ana Vlačović, »Građanin« i društveni život Požarevca od 1929-1931, 1999, s. 69
- Vladimir Spičanović, Religijske teme u »Srpskom književnom glasniku« 1920-1929, 2000, s. 51
- Nemanja Milošević, Prvi svetski rat na stranicama časopisa »Ratnik« (1921-1929), 2000, s. 39
- Danijela Pavlović, Odnos lista »Otadžbina« prema selu, 2000, s. 36
- Ivana Dobrivojević, Konkordat u stranoj štampi, 2000, s. 54
- Deja Petković, časopis »Napred« u periodu od juna 1938. do aprila 1941., 2000, s. 60
- Dušan Bajagić, Mađarska štampa o ubistvu kralja Aleksandra I Karađorđević, 2000, s. 136
- Vesna Tišma, »Nedeljni glasnik« o reviziji Ustava, 2001, s. 30
- Miladin Šakić, »Ratnik«- mesečni vojni list 1921-1925, 2001, s. 58
- Mirjana Vukolić, »Srpski glas« o srpsko-hrvatskim odnosima, 2001, s. 32
- Milan Paraušić, »Pančevac« 1919-1939. i pitanje Vojvodine, 2001, s. 34
- Jelena Bakić, List »Dom«, u drugoj polovini 1928. godine, 2001, s. 50

- Međunarodna politika

- Velibor Prelić, Peticije Imre Prokopija podnete Društvu Naroda 1929-1933, 1995
- Dragan Cvetković, Jugoslavija i Bugarska 1929-1935 u dokumentima Centralnog Pres Biroa, 1995, s. 88
- Vladimir Bulajić, Stanislav Vinaver u Berlinu – izveštaji dopisnika Centralnog Pres Biroa 1929-1934, 1996, s. 38
- Dragan Grbić, Spoljna politika vlade Milana Stojadinovića, 1998, s. 44
- Nataša Milićević, Diplomatski spisi Konstantina Fotića (1935-1941), 1998, s. 103
- Tanja Dželebdžić, Jugoslavija, Italija i etiopska kriza, 1998, s. 47
- Zorica Špadijer, Sporazum Stojadinović-Grof ćano 1937. Godine, 1998, s. 36
- Marijana Mraović, Izveštaji Božidara Zajčića, dopisnika za štampu u Rimu o anti-jugoslovenskoj kampanji italijanske štampe, 2000, s. 63
- Vesna Ristić, Britanci o spoljnoj i unutrašnjoj politici Kraljevine (SHS) Jugoslavije (1921. Do 1930), 2000, s. 45

- Unutrašnja politika

- Vladan Jovanović, Stenografske beleške Narodne skupštine kao izvor o prilikama u Južnoj Srbiji 1921-1925, 1995, s. 39
- Dejan Mladenović, Milan Stojadinović i Savska banovina, 1996
- Ivan Hofman, Savska banovina 1934-1936 (od marskejskog atentata do opštinskih izbora), 1996, s. 36
- Aleksandar Rosić, Političke prilike i odnosi u čačanskom kraju 1935 – 1938, 1996, s. 36
- Smilja Miletić, Politički život u Kovinskom srezu (1919-1929), 1996, s. 101
- Danijela Punišić, Milan Stojadinović i Vardarska banovina (1935-1939), 1996, s. 39
- Milan Sitarski, Kvantitativna analiza sadržaja skupštinskih izbora 1920 i 1923. Komparacija po istorijskim pokrajinama, 1997, s. 45
- Sonja Tica-Živaljević, Vrbaska banovina 1939-1941, 1997, s. 47
- Goran Davidović, Aktivnost Jugoslovenskog narodnog pokreta »Zbor« u čačanskom kraju 1935-1945, 1998, s. 50
- Mladen Đorđević, Organizacija jugoslovenskih nacionalista (ORJUNA), 1998, s. 97
- Zoran Savić, Konkordatska kriza 1937, 1998, s. 58
- Živojin Hadžić, Izveštaji Centralnog Pres Biroa kao izvor o bezbednosnim prilikama u Vardarskoj banovini, 1998, s. 51

- Olga Antonijević, Društveno ekonomske prilike i upravna vlast opštine Raška 1918-1941, 1998, s. 64
- Aleksandra R. Bogićević, Policijski izveštaji kao izvor o političkom životu u Užicu (1929-1935), 1999, s. 68
- Boban Đorđević, Zaječar (1918-1929), 1999, s. 49
- Dmitar Tasić, Vojno-politička akcija makedonstvujušćih od 1919 do 1934, 1999, s. 55
- Igor Milošević, Dopisništvo Pres Biroa u Zagrebu, 2000, s. 50
- Tatjana Lečić, Milan Stojadinović i odnos sa Srpskom pravoslavnom crkvom, 2000, s. 71
- Zoran Pavlović, Organizaciona struktura i unutrašnji život Jugosloveskog narodnog pokreta »Zbor« u Vojvodini 1931-1941, 2000, s. 144
- Željka Sekis, Britansko poslanstvo i Hrvatsko pitanje, 2000, s. 65
- Jelena Opra, Izborna kampanja Milana Stojadinovića 1938. Godine, 2001, s. 69
- Olivera Antanasijević, Izbori i izborna propaganda u Zaječaru u periodu 1919-1929. godine. 2001, s. 52

- Vojska

- Bojan Dimitrijević, Dragoljub M. Mihailović – vojna služba do maja 1941, 1994, s. 192
- Zoran Stanić, Izveštaji vojne obaveštajne službe o političkim prilikama na teritoriji Savske i Primorske banovine 1937. Godine, 1996, s. 40
- Milan Čolović, Izveštaji vojne obaveštajne službe kao izvor o političkim prilikama na teritoriji Savske i Primorske banovine 1938 godine, 1996, s. 50
- Duško Ignjatović, Obaveštajni izveštaji Generalštaba vojske Kraljevine Jugoslavije 1939, 1997, s. 53
- Milojko Hadžić, Modernizacija vojske Kraljevine Jugoslavije u periodu od 1.09.1939 do 6.04. 1941. godine, 1998, s. 51
- Ivan Laković, Modernizacija konvencionalnog naoružanja vojske Kraljevine SHS i Kraljevine Jugoslavije, 2000, s. 65

- Ekonomija, finansije, industrija

- Paul Stojanović, Zadrugarstvo u Podunavskom srezu od 1918-1941, 1995, s. 80
- Silvija Jablanović, Podibar u dokumentima kraljevačkog katastra, 1996, s. 31
- Živka Milanović, HI »Zorka« u šapcu do 1945, 1996, s. 24

- Ivan Becić, Novčani zavodi i bankarstvo u Leskovcu između dva svetska rata, 1996, s. 46
- Milan Đurđević, Parna strugara i automatski mlilnovi Mitar S. Simović i sinovi od 1906. godine do 1947. godine i Industrijsko trgovačko A.A. „Suvobor” od 1908. godine do 1947. godine, 1997, s. 40 +60 priloga
- Mirjana Stanišić, Obnova železnice (1919-1925), 1997, s. 51
- Vladimir Čolović, Ekonomske prilike u čačanskom kraju 1929-1933. Godine, 1999, s. 54
- Suzana Tomić, Privredni život Zaječara 1918-1940 godine, 1999, s. 87
- Vladimir Cvetković, Strani kapital u »Jasenici« a.d. od 1923. do 1939. 2000, s. 55
- Jasmina Firović, Bankarstvo u Zaječaru 1918-1939, 2001, s. 43

- Školstvo, nauka, kultura

- Andelka Čolanić, Literarna družina đaka čačanske gimnazije »Tanasko Rajić«, 1995, s. 53
- Trezika Dojčinović, Muška građanska škola u Pančevu 1918-1940, 1996, s. 43
- Ivana Stamenović, Udruženje dramskih autora Kraljevine Jugoslavije, 1996, s. 65
- Snežana Todorović, Gimnazija u Gornjem Milanovcu u vreme Kraljevine Jugoslavije 1919-1940, 1996, s. 49
- Tatjana Nedić, Muzički život Beograda između dva rata (1918-1941). Panorama događaja, 1996, s. 36
- Tanja Živanović, Profesori Katedre za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu 1919 do 1941. Godine, 1996, s. 60
- Emina Dautović, Udruženje glumaca, 1997, s. 46
- Radina Vučetić-Mladenović, Udruženje prijatelja umetnosti »Cvijeta Zuzorić« od 1922. do 1933. Godine, 1998, s. 61
- Vladana Rašić, Zemunska gimnazija (1918-1929), 1999, s. 61
- Nataša Stanojević (Smiljanić), Gimnazija u Smederevskoj Palanci (1919-1935), 2000, s. 40
- Irena Ljubomirović, Ženska zanatska škola u Svrlijgu od 1934-1947. godine, 2000, s. 34
- Ljubiša Ranković, Osnovna škola sela Cvetanovac 1842-1941, 2001, s. 23
- Tatjana Bijelić, Prosvećivanje žene u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941, 2001, s. 66

- Zdravstvo

Slavica Bojović, Zdravstvene prilike u Čačku i Guči u periodu između dva svetska rata, 1997, s. 38

Dragana Slavulj, Zdravlje i društvo u Kraljevini Jugoslaviji 1929-1940 (tuberkuloza), 1997, s. 37

Slavica Stanković, Selo u viđenju biblioteke Centralog higijenskog zavoda, 1999, s. 53

Marijana Jovelić, Nadrilekarstvo u Srbiji u periodu između I i II svetskog rata, 2001, s. 48

-Razno

Goran Simović, Jugoslovenski iseljenici na američkom kontinentu između dva svetska rata, 1997, s. 169

Miodrag Janković, Veljko Ramadanović – Osnivač i upravitelj doma slepih »Kralj Aleksandar I« od 1917-1941, 1997, s. 47

Aleksandar Đ. Marinković, Ženidba kralja Aleksandra Karadorđevića, 1998, s. 44

Srdan Priljeva, Prilošci za istoriju velikobečkerečke (petrovgradske) ruske kolonije, 1999, s. 113

Predrag Pavlov, Veliki Bečkerek i njegova vatrogasna služba 1918-1941, 2000, s. 100

Igor Micov, Oblasni odbor Jadranske straže Veliki Bečkerek (Petrovgrad), 2000, s. 128

Nikola Bacotić, Užice pred početak Drugog svetskog rata, 2001, s. 86

Jugoslavija u Drugom svetskom ratu

Željko Stojanović, Nemački napad na Beograd i dejstva vazduhoplovstva u Aprilskom ratu 1941. Godine, 1996, s. 76

Dragomir Bondžić, »Novo vreme« kao izvor za politiku i ideologiju komesarske vlade Milana Aćimovića (maj-avgust 1941), 1999, s. 54

Dragoljub Gačić, Beograd na stranicama lista »Novo vreme« leta 1944, 1999, s. 38

Marija I. Mandić, Nemačka politika zastrašivanja u užičkom kraju 1941-1944, 1999, s. 41

Dušan Nikodijević, Pokušaj ostvarivanja federacije između Jugoslavije i Bugarske 1944-1945, 1996, s. 70

Nenad Antonijević, Časopis »Srpska scena« kao izvor za pozorišni život 1941-1944, 1995, s. 67

Mirjana T. Milenković, Ruska emigracija u Srbiji 1941-1944, Beograd 1994

- Ljubinka Škodrić, List »Novo vreme« u 1942. Godini, 2000, s. 84
- Dragan Jovanović, »Novo vreme« kao izvor o politici vlade narodnog spasa Milana Nedića (30. Avgust-31. Decembar 1941. Godine), 2000, s. 59
- Apostolu Evgenia, Sporazum o Balkanskoj uniji Jugoslavije i Grčke 1942 godine, 1995, s. 36

Jugoslavija 1945-1991

- Maja Novaković, Odnosi Pravoslavne crkve i države kroz štampu crkve u periodu 1945-1955, Beograd 1994
- Olivera Božović, Srpska pravoslavna eparhija šumadijska – arhipastirovanje vladike Valerijana 1947-1976, 2000, s. 102
- Gordana Milovanović, Otkupna politika u pocerskom srezu 1945-1947, 2001, s. 54
- Milan Petrović, Kraljevo od 1949-1955, 1995
- Tatjana Đurić, Teme iz istorije Jugoslavije u časopisu »Istorijski glasnik« od 1969. do 1998. godine, 2000, s. 53
- Slobodan Selinić, Dragoljub Jovanović u Narodnoj skupštini FNRJ 1945-1947, 1999, s. 100
- Jelena Ranković »Takovske novine« kao izvor za društveni život Gornjeg Milanovca u periodu 1965-1970, 1997, s. 48
- Milica Komad, Ideologija i film – kulturna politika Saveza Komunista Jugoslavije i jugoslovenski film 1963, 1997, s. 37
- Srdan Cvetković, Etničke promene u Pančevačkom srezu nakon Drugog svetskog rata 1945-1953, 2000, s. 68
- Svetlana Popović, »Istorija 20. Veka« (od 1983 do 1992). Analiza sadržaja, 1999, s. 31
- Katarina Milinović, Gradsko narodno pozorište u Kraljevu 1950-1956, 1998, s. 50
- Ilinka Radovanović, »Topličke novine« u periodu od 1954-1958, 1998, s. 49
- Irena Ristić, Belopalanačka biblioteka u periodu 1948-1980, 1998, s. 46
- Milan Janković, Izveštaji diplomatskih predstavnika iz Sofije 1948-1949, 1997, s. 49
- Ljubomir Leovac, Dokumenti o privremenoj administrativnoj granici između jugoslovenskih republika NR Srbije i NR Hrvatske, 1996, s. 40
- Milica Vujisić, Pozorišna politika FNRJ 1945-1950, 1996
- Dragan Petrović, Maspok kroz zagrebačku i beogradsku štampu, 2000, s. 63
- Sandra Grbin, Istorija Jugoslavije u »Istorijskom glasniku« 1948-1965, 1995
- Milka Marinković, Zastupljenost istorije Kraljevine Jugoslavije u udžbenicima od 1945 do 1990 godine, 1996, s. 18